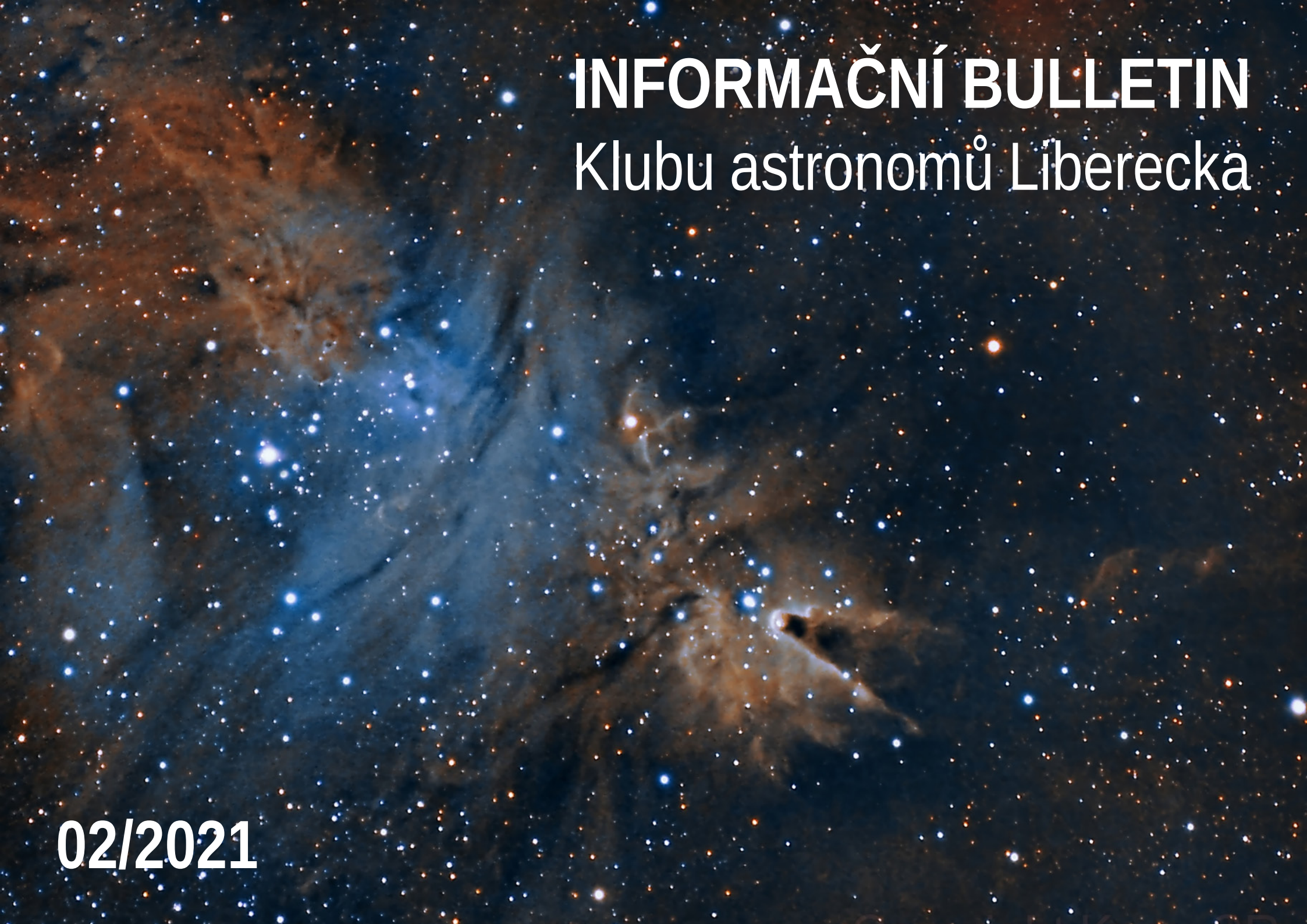

INFORMAČNÍ BULLETIN

Klubu astronomů Liberecka

02/2021

Vážení příznivci astronomie nejen na Liberecku, v nadcházejícím týdnu nás pravděpodobně čeká několik nezvykle teplých, slunečných dní a pravděpodobně i jasných nocí. Sice se nám Měsíc blíží do úplňku, což zrovna nenahrává pozorování deep-sky objektů, ale na obloze je pořád na co koukat... A protože se epidemiologická situace nelepší, přinášíme pár tipů na „domácí“ pozorování.

V minulém bulletinu jsme si představili tzv. **zimní šestiúhelník**, který tvoří jasné hvězdy Sírius, Rigel, Aldebaran, Capella, Castor s Polluxem a Procyon. Právě nyní jím prochází dorůstající Měsíc. Na mapce jsou jeho pozice vyneseny od 19. do 24. února a jelikož jsem si mapku vypůjčil z amerického časopisu Sky & Telescope, jsou pozice trochu posunuty oproti pohledu od nás ze střední Evropy.

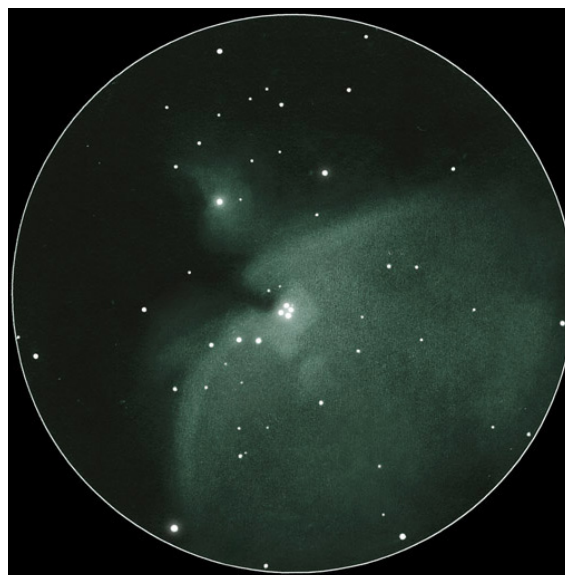

Měsíc samotný je rovněž vděčným objektem pro pozorování a to všemi prostředky. Pokud nemáte k dispozici žádný optický přístroj, můžete vyzkoušet svůj zrak a zakreslit to, co vidíte tužkou. Bude se jednat hlavně o tmavé oblasti zvané „moře“. Pokud na Měsíc namíříte jakýkoliv dalekohled od divadelního kukátka přes triedr až po silně zvětšující stroj, vždy uvidíte spoustu detailů. K jejich identifikaci poslouží řada map, které najdete na internetu.

Kresba Měsíce pouhým okem

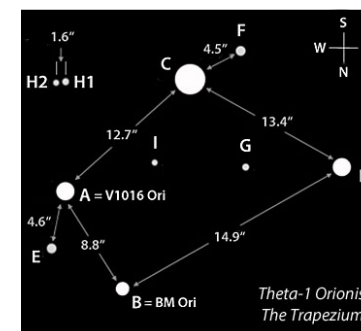
Slíbili jsme představit asi vůbec nejkrásnější a nejpůsobivější souhvězdí oblohy – Orion. Své jméno má po mýtickém lovcí z antických bájí. Základní obrys souhvězdí tvoří sedm hvězd. Nápadná linie tří hvězd, ležící ve střední části souhvězdí, je Orionův pás. Jedno Orionovo rameno vyznačuje hvězda Betelgeuze, druhé Bellatrix. V jedné noze je umístěn Rigel, v druhé Saiph. Souhvězdí je plné nádherných objektů pro malé i velké dalekohledy, ale asi nejznámější a nejkrásnější je M42 – Velká mlhovina v Orionu, ležící v jeho meči. Pod hvězdou Alnitak se nachází známá temná mlhovina Koňská hlava, ta je však obtížně pozorovatelná i ve velkých dalekohledech.

Vzhled mlhoviny v malém dalekohledu, uprostřed je Trapez.

Velká mlhovina v Orionu zabírá na obloze asi jeden stupeň a je nejkrásnějším příkladem emisní mlhoviny viditelné z Evropy. V triedru 10×50 je její nejjasnější částí úsek, do kterého se ze severu zařezává nápadný tmavý záliv nazývaný Sinus Magnus, ale viditelné jsou i slabší okrajové partie. Celkový tvar mlhoviny může připomínat letícího netopýra. Velký dalekohled ukáže množství podrobností i náznak barvy. V mlhovině, vzdálené asi 1300 světelných let, stále vznikají nové hvězdy. Vždyť ne nadarmo se mlhovina označuje jako kolébka či porodnice hvězd. Na pozorování mlhoviny si ale udělejte čas za bezměsíčné noci, neboť silný svit Měsíce kolem úplňku ji dokáže spolehlivě „vygumovat“ z oblohy, tak ať nejste zklamaní. Nyní si v srdci mlhoviny můžeme prohlédnout tzv. Trapez, ten je jednou z nejznámějších vícenásobných hvězd na celé obloze. Její čtyři hvězdy jasnosti od 5 mag po 8 mag tvoří čtyřúhelník. Hvězdy Trapezu jsou neobyčejně mladé, přibližně 30 000 let.

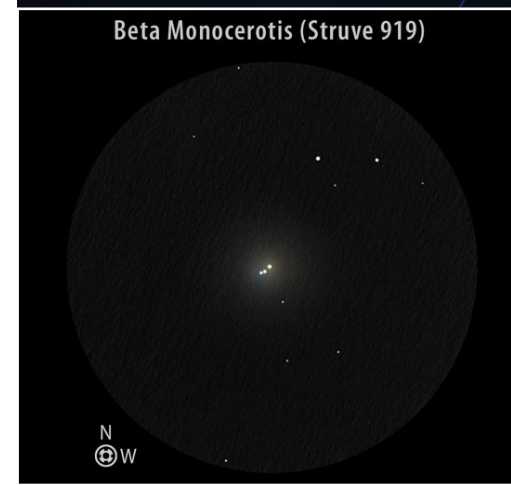

Čtyři hlavní složky Trapezu (A, B, C, D) ukáže již malý dalekohled, větší pak i E a F.

Nádhera komplexu mlhovin v Orionu vynikne ještě lépe na fotografii, která je schopna (na rozdíl od lidského oka) zachytit její barevnost v plné kráse.

Jedny z mála objektů, kterým nevadí svit Měsíce jsou vícenásobné hvězdné systémy (dvojhvězdy, trojhvězdy apod.). A právě jednu z nejhezčích trojhvězd si můžeme nyní prohlédnout. Nese označení Beta Monocerotis a leží v jižní části nevýrazného souhvězdí Jednorozce. Její krásu nám zprostředkují již malý dalekohled o průměru 7 cm a cca 100 násobným zvětšením.

Vzhled trojhvězdy v malém dalekohledu – dvě složky jasnosti 4,7 mag a 5,2 mag se nacházejí v odstupu 7". Průvodce 6,1 mag leží ve vzdálenosti asi 3" od první složky.

A na závěr malá omluva – v minulém čísle jsme nabádali k pozorování komety C/2021 A2, ale bohužel byla výrazně slabší oproti očekávání a viditelná obtížně jen velkými dalekohledy.